

esse, similiter non distingui ab unione ut facta, et formaliter terminante unionem; ergo necesse est hujusmodi causalitates inter se esse distinctas ex natura rei. Dices, posse has duas causalitates ad unam revocari, quia res in facto esse non causatur, nisi mediante actione; ergo causalitas tota consistit in actione et generatione ipsa, prout est a materia; reliqua enim omnia potius sunt quid causatum quam causalitates, sicut respectu agentis tota causalitas consistit in actione vel unione, et unio in facto esse non est causalitas agentis, sed quid causatum. Respondetur, non esse parem rationem, quia causa materialis per se est causa rei in facto esse, etiam si cesset omnis actio, ita ut si, per impossibile, compositum materiale non penderet ab aliquo agente in fieri vel in conservari, nihilominus haberet materia suam causalitatem circa tale compositum, vel circa formam ejus; est igitur in materia propria quedam causalitas, quæ non versatur circa actionem vel mutationem, neque per illam fit, sed immediate est circa ipsum esse totius compositi, quatenus includit unionem materiæ cum forma; et ex sectione sequenti constabit, interdum esse materiam causam rei, et non productionis rei; sunt ergo hæ causalitates ex natura rei distinctæ. Unaquæque vero earum potest comparari, et præcise concipi in ordine ad res diversas, et secundum varias habitudines explicari in ordine ad formam vel compositum; tota tamen illa distinctio est per rationem, seu per conceptus nostros inadæquatos, ut ex superioribus constat.

SECTIO X.

Utrum materialis causa substantialis in corporibus incorruptibilibus inveniatur.

1. Hactenus solum explicuimus materialem causam in substantiis generabilibus et corruptibilibus, in quibus notior est ob continuam transmutationem; nunc videndum superest an sit etiam hoc genus causæ in corporibus incorruptibilibus. In qua re multæ continentur quæstiones. Prima, utrum in cælis (hos enim nomine corporum incorruptibilium intelligimus) sit materia. Secunda, qualis sit, et in quo cum materia generabilium conveniat aut differat. Tertia, quomodo materialem causalitatem cum illis corporibus exerceat; et, quamvis duæ primæ quæstiones physice sint, et in libris de Cælo tractari soleant,

tamen, ad explicandam tertiam, quæ propria est hujus loci, aliæ necessario præmittendæ sunt.

Prima Commentatoris opinio.

2. Circa propositam ergo quæstionem fuit opinio Commentatoris, negantis esse in cælo compositionem materiæ et formæ. Ita habet 8 Metaph., comm. 12, et lib. 12, com. 20, et 1 de Cælo, com. 20, et libro de Substant. orbis, cap. 1 et 2. Eumque sequuntur omnes sectatores ejus, Jandun., de Substant. orb., quæst. 1; Zimara, theorem. 107; Cajetan. de Thienis, 1 Physic., quæst. 21; et ex Scholasticis, Durand. et Gabr., et alii, in 2, dist. 12, ubi etiam D. Thom. in eadem sententiam inclinavit, quæst. 1, art. 1, et in Quæst. disput., de Spiritualibus creatur., art. 6, ad 2, et 8 Metaph., cap. 14. Fundatur præcipue hæc sententia in variis Aristotelis testimoniis, propter quæ Scotus, in 2, dist. 14, quæst. 1, fatetur esse sententiam Aristotelis, licet eam non approbet. Primum est 8 Metaph., text. 14, ubi ait: *Neque omnium materia est, sed quoruncunque generatio et transmutatio invicem sunt; quæcunque vero, absque eo, quod transmutentur, sunt, aut non, horum materia non est;* et text. 4 ejusdem libri, ait: *Non est necesse, si quid materiam habet localem, etiam habere materiam generabilem et corruptibilem, id est, quæ sit fundamentum generationis et corruptionis, quæ apud ipsum idem esse videtur quod materia componens substantiam, ut statim ostendam. Et eodem sensu subdere videtur, text. 12, substantias perpetuas aut non habere materiam, aut non talem, sed solum quæ secundum locum mobilis est, et lib. 9, text. 17, ait, in rebus perpetuis non esse potentiam ad esse simpliciter, sed tantum ad Ubi: Alioqui (inquit) etiam esset potentia ad non esse; nam omnis potentia est potentia contradictionis.* Demum 12 Metaph., text. 10, eandem sententiam repetens, ait: *Quæcunque mutantur, materiam habent, sed diversam, nam et ipsorum sempiternorum quæcunque non sunt generabilia, sed latrone mobilia, attamen non generabilem, sed unde quo.*

3. Ratio hujus sententiæ est, quia philosophi non pervenerunt in cognitionem materiæ, nisi per viam transmutationis, sumpta proportionem a transmutatione artificiali vel accidentali ad substantialem; ergo in his substantiis, ubi nullum est vestigium transmutationis substantialis, non est necessaria materia; nec

potest esse ullum fundamentum ad eam asserendam. Secundo declaratur amplius hæc ratio, quia *natura nihil facit frustra;* sed in cælis non est ad ullum finem necessaria hæc compositio ex materia; in his enim rebus inferioribus, quia futuræ erant continuæ generationes et corruptiones, ob earum contrarietatem, necessaria erat materia, quæ esset primum subjectum et fundamentum earum; at vero cum cæli instituerentur ut essent perpetui, sicut conditi sunt sine contrarietate, ita etiam sine illa compositione, quæ est propria earum rerum, quæ sicut componuntur, ita dissolvi possunt; aptior enim est simplex entitas ad perpetuitatem, quam composita. Tertio, quia si aliquod esset signum materiæ in cælo, maxime quia quantitatem habet; at hoc non est sufficiens signum, quia non repugnat fieri integram substantiam physice simplicem et capacem quantitatis; ergo quantitas non est sufficiens signum materialis compositionis. Nam, si illa substantia est possibilis, faciat illam Deus; ergo tunc extensio quantitatis non esset sufficiens indicium materialis compositionis in tali substantia; ergo neque nunc est in cælo. Cur enim non dicemus talem esse substantiam cæli? Etenim, si hujusmodi substantia quanta possibilis est, melior est et perfectior, si sit simplex quam si composita, cæteris paribus. Rursus ad decorem et perfectionem universi pertinebit talis substantia; sunt enim in universo quædam substantiæ simplices non quantæ, et aliæ substantiæ compositæ et corporeæ; ergo ut in universo sit omnium rerum vel graduum varietas, optime quadrat ut sit aliqua substantia simplex quoad compositionem physicam et essentialem, quanta vero et composita ex partibus integrantibus; ergo hujusmodi sunt illa corpora æterna, quæ ex hac parte propinquius videntur accedere ad modum existendi substantiarum simplicium.

4. Quod vero non repugnet id, quod in hac ratione assumitur, scilicet, dari substantiam non compositam ex actu et potentia physicis et substantialibus, et capacem quantitatis, probatur, quia nulla repugnantia involvitur in his terminis vel conditionibus, neque fieri potest ulla ratio ob quam tale ens non comprehendatur sub latitudine entis creabilis. Dices, omnem substantiam esse aut formam, aut materiam, aut compositum; substantia ergo, quæ neque est composita, neque capax materiæ, erit forma subsistens; ergo intellectualis; ergo incorporea; ergo repugnat esse

substantiam simplicem et corpoream; unde perinde est dicere substantiam immaterialem et corpoream, ac dicere substantiam immaterialem et materialem. Et confirmatur (ac fere in idem redit), nam omnis substantia vel est potentia, vel actus, vel composita ex potentia et actu; sed illa substantia non esset potentia substantialis ac receptiva, alioqui esset materia; neque etiam esset composita ex actu et potentia; ergo esset actus subsistens; sed hujusmodi actus non est capax quantitatis, alioqui occluditur via ad probandum angelicas substantias non esse capaces quantitatis. Sed hæ rationes non satis videntur ostendere repugnantiam; nam prior divisio substantiæ in materiam, formam et compositum, non est adæquata substantiæ in communi; nam Aristoteles, cum eam divisionem tradidit in 2 de Anima, in princip., et 7 Metaph., text. 7, plane loquitur de forma informante; sic autem angelica substantia nec est forma, nec materia, nec compositum; dividitur ergo ibi substantia inferior, seu aliquo modo generationi et corruptioni obnoxia. Alioqui, ut divisio sit adæquata omni substantiæ, loco illius membri, scilicet, substantiæ compositæ, ponenda esset completa; omnis enim substantia aut est completa, aut incompleta per modum potentiæ, ut materia, aut per modum actus, ut forma. Substantia vero completa rursus dividenda est in compositam ex materia et forma, et simplicem secundum negationem talis compositionis; hæc vero ulterius potest subdividi in incorpoream, quæ est ita simplex, ut compositionem etiam partium integrantium excludat, et corpoream, quæ habeat compositionem ex his partibus sine compositione ex principiis essentialibus materiæ et formæ; nulla enim affertur ratio ob quam repugnet, eandem substantiam completam habere unam compositionem sine alia.

5. Quapropter repugnantia illa, quod talis substantia esset materialis et immaterialis, solum in vocibus consistere videtur. Unde distingui potest illa vox, *materialis;* proprie enim significat rem compositam ex materia, quæ sit pura potentia, et forma, et in hoc sensu illa substantia simplex non esset materialis, sed potius immaterialis, sumpta hac privativa voce in contraria et proportionata significatione; sic autem non convertentur immateriale et incorporeum, juxta prædictam sententiam. Quia vero partes integrantes ad materialem causam reducuntur ab Aristotele, ideo latius potest sumi illa vox, et omnis sub-

stantia, quæ partes habet integrantes, appellari potest et materialis, et composita aliquo modo ex materia. Et hoc sensu illa substantia de qua agimus, non diceretur immaterialis, sed materialis; nam immateriale sumptum in proportionata significatione reciproce dicitur cum incorporeo. Nec sunt inusitatae hæ significationes, nam forma ligni dicitur materialis, quamvis materia non constet, quia est extensa; forma vero hominis, contraria ratione, immaterialis est. Altera vero divisio actus et potentia etiam patitur æquivocationem; nam, si nomine actus subsistentis intelligatur substantia integra, quæ non indiget alio actu substantiali et intrinseco, ut actu sit, sic concedimus illam substantiam simplicem, de qua agimus, fore actum subsistentem; negamus tamen huiusmodi actum subsistentem non posse esse capacem quantitatis; neque propterea occluditur via ad probandum substantias angelicas esse incapaces quantitatis; id enim non est probandum ex communi ratione actus subsistentis in ea significatione, sed aliunde, scilicet, quia sunt actus perfectiores, et indivisibiles, et intelligentes. Unde, si nomine actus subsistentis intelligatur substantia ita perfecta, ut omnino recedat a conditionibus materiae, et a compositione ex partibus integrantibus, sic negamus divisionem illam esse adæquatam, aut illam substantiam simplicem et corpoream esse actum subsistentem. Atque hæc est tota probabilitas huius sententiæ, juxta quam negandum est propriam causam materialem et substantialem, de qua agimus, reperiri in cœlestibus vel incorruptilibus corporibus, sed solum reductive, quatenus partes integrantes, ut dixi, ad materialem causam reducuntur. Negari enim non potest quin substantia corporea necessario habeat hanc compositionem; contrarium enim claram repugnantiam involvit.

Secunda D. Thomæ sententia.

6. Secunda sententia principalis est, omnia corpora, etiam incorruptibilia, componi ex vera et propria materia, quæ sit substantialis potentia physica ad formam. Hæc est opinio D. Thomæ, et discipulorum ejus, 1 part., q. 66, art. 2, et 4 de Cœlo, lect. 6, et 8 Phys., lect. 20; Capreol., in 2, dist. 12, q. 1; Soncin., 12 Metaph., q. 7; Javel., lib. 8, q. 12; Soto, Phys., q. 1. Tenet etiam Scotus, loco cit.; et Ægid., in 2, dist. 2, et 1 part. Hexamer., c. 4 et sequentibus; Ocham, in 2, q. 22; D. Bonavent., in 2, dist. 12, art. 2, q. 1. Tenuit

etiam Avicenna, lib. 1 Suffic., cap. 6; Paulus Venet., in Summa de Cœlo, c. 2, ubi refert Themistium, Theophrastum, et alios. Et pro hac etiam parte afferuntur varia Aristotelis testimonia, ita ut, quæ fuerit ejus in hac parte sententia, satis obscurum esse videatur. Nam 4 de Cœlo, c. 9, text. 93, 94 et 95, expresse dicit, cœlum ex materia constare, et inde probat non posse esse aliud cœlum, quia ex universa materia constat. Præterea, 12 Metaph., text. 22, ait omnium sensibilibus corporum eadem esse principia, materiam, scilicet, et formam, et 2 de Generat., c. 9, text. 51, ait duo principia, materiam, scilicet, et formam, etiam rebus æternis, primasque tenentibus tribui; in his vero inferioribus addi tertium, nempe privationem, ad generationem constituendam. Denique 8 Metaph., text. 10, ait omnem substantiam sensibilem materia constare. Ratione fundatur hæc sententia, duobus principiis superiori oppositis. Unum est, ad incorruptibilitatem cœlorum seu corporum non esse necessariam carentiam materiae, quod principium declarabitur fusius in puncto sequente. Nunc breviter probatur, quia, quamvis res constet materia et forma, potest unio earum esse indissolubilis, quod satis est ad incorruptibilitatem. Alterum principium est, quantitatem molis, quam habent omnia corpora etiam incorruptibilia, esse necessario conjunctam cum materia, ita ut sit proprietas tam propria materiae, seu rei compositæ ex materia, ut sit certum indicium illius. Quod his verbis scripsit Plotinus, Enneade 2, lib. 4, c. 6: *Quidquid habet motem, habet materiam.*

Collatio superiorum opinionum.

7. Ex his sententiis neutra potest evidenter probari, quia nullus est effectus qui evidenter nobis ostendat, esse, vel non esse materiam in huiusmodi corporibus, quod satis declaratum est, referendo ipsas sententias. Nam prior ex incorruptibilitate infert carentiam materiae, quam illationem posterior sententia evidenter ostendit non esse bonam; nam, licet res immaterialis necessario sit incorruptibilis, non tamen convertitur; atque ita, licet in re incorruptibili ut sic non sit necessaria compositio ex materia, ad incorruptibilitatem tamen potest esse necessaria propter alias causas, non impediende incorruptibilitate. Quia, licet hæc sæpe oriatur ex simplicitate rei, interdum tamen potest oriri ex indissolubili nexu formæ et materiae, ut po-

terior opinio recte dicebat. Neque enim rationabiliter dici potest, repugnare unioni materiae et formæ quod sit indissolubilis; quæ est enim hæc repugnantia? Non enim omnis compositio postulat ut dissolvi possit, etiam in naturalibus, ut patet in compositione ex accidente et subjecto. Si ergo datur forma accidentaliter inseparabilis a subjecto, cur non poterit etiam dari forma substantialiter inseparabilis a materia? Item compositio ex partibus integrantibus potest esse naturaliter indivisibilis, ut est in cœlo; ergo etiam alia compositio ex materia et forma poterit esse naturaliter indissolubilis; inefficax ergo est illatio, quæ fit ex incorruptibilitate ad carentiam materiae.

8. Cœlum ex materia et forma compositum.

— Posterior vero sententia ex quantitate molis infert compositionem ex materia, quæ consecutio etiam videtur incerta, ob argumentum ultimum prioris sententiæ. Propter quod non est mihi evidens, implicare contradictionem, fieri substantiam simplicem et completam, quantitatis capacem; quod si hoc non implicat, enervatur omnino illa consecutio, cum non sit formalis, neque absolute necessaria. Nihilominus tamen, quantum ex signis et effectibus nos judicare possumus, verisimile est cœlum esse compositum ex materia et forma. Primo quidem, quia in illo sunt omnia accidentia, quæ materiam consequuntur, excepta corruptibilitate, ut sunt quantitas, quæ ejusdem rationis est in omnibus corporibus. Deinde est in cœlis rarum et densum, quæ per materiam definiuntur; est enim densum quod sub parva quantitate multum habet materiae, ut constat ex 2 de Generatione. Ad hæc in cœlis sunt quædam accidentia, quæ videntur ordinata tantum ad recipiendum, ut quantitas, secundum quam sunt physice mobiles; alia vero ad agendum, ut lumen, et si quæ sunt aliæ facultates, per quas influunt; ergo, sicut hæc indicant formam, ita illa indicant materiam. Denique omnia corpora physice mobilia, sunt entia naturalia; ideo enim sub objecto philosophiæ comprehenduntur; unde Aristot., 1 de Cœlo, cap. 2, cœlestia corpora ponit inter naturalia entia, quæ natura constant; sed juxta ejusdem doctrinam, 2 Phys., cap. 1 et 2, natura non est, nisi vel materia vel forma, neque nos aliam physicam naturam cognoscimus; ergo omnia corpora etiam incorruptibilia huiusmodi natura constant. Quæ ratio saltem probat esse hanc sententiam magis consenta-

neam doctrinæ Aristotelis. Quid vero ad priora testimonia respondendum sit, videbimus sequente sectione. Atque hæc resolutio magis ex sequentibus responsionibus persuadebitur.

Argumentorum solutiones.

9. Ad primam ergo rationem prioris opinionis respondetur, quod, licet prima cognitio materiae primæ inventa fuerit per viam motus et transmutationis, tamen, semel cognita hac compositione ex materia in inferioribus, inde ratiocinatum est ad superiora, et ex aliis similitudinibus, et accidentibus talium corporum intellectum est, hanc compositionem communem esse omnibus corporibus. Unde ad secundam respondetur, non oportere ut compositio ex materia et forma sit propter alium finem extrinsecum, sed propter ipsam substantiam componendam, quæ ex eis constat; et, quia natura talis substantiæ huiusmodi compositionem postulat, ut habeat omnia quæ sibi connaturalia sunt, scilicet, materiam, ut possit subsistere, occupare locum, moveri et similia; formam vero, ut sit in actu, et ut agere possit. Quocirca falso videtur in eo argumento supponi, materiam in his rebus inferioribus solum esse propter generationes et corruptiones; est enim hæc una ex proprietatibus hujus materiae, non tamen adæquata ratio materiae ut sic.

10. Ad tertiam respondetur primo, probabile esse quantitatem et materiam ex natura sua ita esse adæquate connexas, ut repugnet quantitatem esse connaturalem alicui enti quod materiam non habeat; hoc enim magis indicant ea, quæ de corporibus experimur, et nullum est prorsus fundamentum sufficiens ad fingendum aliud genus naturalium entium possibile. Neque hoc repugnat infinitati divinæ potentia, ut per se satis patet, quia potentia divinæ infinitas non immutat rerum naturas; et, quamvis possit supra illas operari, non tamen facit ut sit connaturale, quod ordini naturæ congruum vel consentaneum non est. Unde inferius ostendemus, e converso fieri non posse ut sit substantia ex materia et forma composita, cui naturale non sit habere quantitatem; quid ergo mirum videri debet, ut e converso etiam repugnet dari substantiam omnino completam, et quantam, quæ non sit composita ex materia et forma tanquam ex suis partibus? Concipiendi ergo sunt duo ordines substantiarum a Deo creabilem, scilicet, compositarum ex materia et

forma, et simplicium. Prioribus omnibus communis est hæc imperfectio, quod sunt capaces quantitatis; posteriores vero omnes substantiæ adeo perfectæ sunt (agimus de substantiis completis), ut eis quantitas repugnet; et ideo tales substantiæ dicuntur ab Aristotele separatae, et actus simplices ac intellectuales. Repugnat autem naturis rerum, ut hi duo ordines inter se confundantur, ideoque non potest una et eadem res habere imperfectionem unius ordinis conjunctam cum perfectione alterius.

11. Adde deinde, quamvis hoc admitteremus, scilicet, posse dari substantiam simplicem et integram, ac subjectam quantitati molis, non posse convenienter attribui cælo talem substantiæ modum, quia esset valde imperfecta, quia non esset actus perfectissimus, ut per se constat, quia esset imperfectior substantiis intellectualibus, imo et multis substantiis compositis ex materia et forma, præsertim homine, et aliunde etiam careret actu substantiali, qui est maxime perfectus inter actus informantes. Sicut ergo substantia creata carens omni pulchritudine formæ accidentalis, esset valde imperfecta, ita substantia corporea, carens pulchritudine formæ substantialis, esset valde imperfecta, et quasi monstrosa. Et fortasse hinc sumitur non leve argumentum proportionale, nec parvi (ut ita dicam) ponderis, sicut non potest dari substantia creata incapax accidentis, ita non posse dari substantiam corpoream incapacem substantialis formæ, seu non constitutam per actualitatem illius, si integra et completa sit; si vero sit simplex, et sub quantitate subsistens, non esse integram, sed potentialem partem indigentem actualitate formæ. Et confirmatur, nam talis substantia non posset esse secundum se totam activa ullo actionis genere; non enim actione immanente, cum esset res inanimis, nec vero transeunte, quia hoc excedit limites naturalium agentium, qualia sunt corpora cælestia, et ita potius esset nullius activitatis aut efficaciam. Sicut ergo corpora cælestia non agunt, nisi inducendo formam in materiam, ita etiam non sunt nisi per existentiam propriæ formæ in propria materia. Quocirca, quamvis simplicitas, cæteris paribus, sit indicium et argumentum perfectionis, tamen illa simplicitas in substantia corporea non esset indicium perfectionis, sed potius imperfectionis; nec enim semper entia, quo simpliciora, eo perfectiora sunt.

SECTIO XI.

An materia incorruptibilium corporum sit ejusdem rationis cum elementari.

1. In hac re fuit sententia Avicennæ, eandem secundum speciem esse materiam omnium corporum, tam cælestium quam terrestrium, tam corruptibilem quam incorruptibilem, quam opinionem multi ex Theologis secuti sunt, præsertim Ægidius, locis citatis; et in eadem inclinatus Scotus, et alii. Potest autem hæc sententia duobus modis defendi. Primo, asserendo cælum esse corpus corruptibile, et elementaris naturæ, et hoc modo eam docuit Plato, ut etiam D. Thomas infra citandus meminit; et Nemesius, lib. de Natura hominis, c. 5, refert, Platonem posuisse cælum ex igne et terra. Secundo, potest illa sententia defendi simul cum cæli incorruptibilitate, et utroque modo a nobis tractabitur, quamvis in præsentibus nos potius supponamus incorruptibilitatem aliquorum superiorum corporum, et ea incorruptibilitate supposita, materialem causam eorum inquiramus. Fundari autem potest prædicta opinio partim in naturali ratione, partim theologica.

2. Prima ratio metaphysica est, quia impossibilis videtur distinctio specifica inter materias, quia, teste Aristotele, 7 Metaph., text. 49, *actus est qui distinguit*, præsertim specificè et essentialiter; sed quælibet materia est pura potentia; ergo non potest in ea reperiri distinctio specifica. Et confirmatur, quia materia prima est infimum ens substantiale, quod esse potest, et ideo ab Augustino dicitur esse prope nihil; ergo intra latitudinem materiæ non potest dari specifica distinctio; alias, cum duæ res specie diversæ necessario sint inæqualis perfectionis, esset una materia essentialiter perfectior alia, atque ita aliqua materia non esset infimum ens, nec summe distans a Deo, quod repugnat imperfectioni materiæ. Nam pura potentia extreme opponitur puro actui, videnturque esse quasi duo extrema totius latitudinis substantiarum; unde sicut in puro actu non potest esse specifica distinctio, ita nec videtur possibilis in pura potentia.

3. Secunda prædictæ opinionis ratio sit, quia talis distinctio necessaria non est. Si quid enim cogeret ad illam introducendam, maxime incorruptio cælorum; sed hoc non. Primo quidem, quia, licet cæli nunquam actu

corrumpantur, non inde fit ab intrinseco esse incorruptibiles; fieri enim potest ut, licet ex vi suæ compositionis substantialis cælum corruptibile sit, de facto tamen nunquam corrumpatur, quia in suo loco naturali existens, et distans ab omnibus agentibus contrariis, est ita dispositum, ut omnibus resistere possit. Vel secundo, quia, licet cælum constet ex hac materia, potest esse naturaliter incorruptibile ab intrinseco. Quia sola materia prima non est sufficiens principium corruptibilitatis, nisi etiam forma talis sit, ut unio ejus sit separabilis a materia, quod duplici ex capite provenire solet, scilicet, vel quia forma talis est ut non repleat totam capacitatem materiæ, vel quia unitur materiæ, mediis dispositionibus habentibus contrarium, quæ duæ rationes inveniuntur in formis rerum generabilium, non autem in formis cælorum; nam forma cæli propter suam eminentem perfectionem virtute continet inferiora, et ita per sese replet totam materiæ capacitatem, et propterea unitur materiæ per dispositiones non habentes contrarium; unde Aristoteles inde solum probavit, cælum esse incorruptibile, quia non habet contrarium. Sic ergo conficitur ratio; nam ut cælum sit incorruptibile, satis est quod unio ejus cum materia sit naturaliter indissolubilis; sed hoc esse potest absque diversitate materiæ, propter modum informationis et dispositionum; ergo propter hanc causam non oportet illam materiarum distinctionem introducere. Quod potest declarari exemplo theologico; nam unio humanitatis Christi ad Verbum indissolubilis est, quamquam illa humanitas ex se sit capax propriæ subsistentiæ, et illa careat, quia subsistentia Verbi talis est, ut repleat capacitatem humanitatis, et contrarium non habeat; sic ergo in præsentibus intelligi potest de informatione formæ cæli, etiamsi sit in materia rerum generabilium. Et confirmatur, quia alias, si propter incorruptibilitatem cælorum oporteret materiam eorum distingui a materia inferiori, eadem ratione distinguenda esset materia uniuscujusque cæli a materia aliorum, quod videtur valde absurdum; sequela autem patet a paritate rationis.

4. *Theologico argumento roboratur præcedens opinio.*—Tertio addunt Theologi fundamentum sumptum ex prima rerum creatione, quod hic prætermittere non possumus, ut declarem metaphysicam non repugnare Theologiæ. Aiunt ergo ex historia Genesis constare, Deum ex eadem materia cælos et

elementa condidisse, ideoque nulla esse corpora quæ ex distinctis materiis constant. Antecedens probatur ex illis verbis Genes. 1: *In principio creavit Deus cælum et terram, terra autem erat inanis et vacua, et tenebræ erant super faciem abyssi.* Ubi August., 12 Confess., c. 7, intelligit, per cælum significari naturam angelicam, nomine autem terræ materiam primam, ex qua omnia corpora formata sunt. Alii vero, quia illa interpretatio illius vocis *cælum*, nimis videtur metaphorica, nomine cæli significari dicunt cælum empyreum, quod est sedes Beatorum, de quo multa in antiquis Patribus leguntur, ut videre licet apud Damascen., lib. 2 Fidei, c. 6; et Theodoretum, Quæstion. super Genes., q. 11 et 14; et Basilium, hom. 2 et 3 in Genesim; et Bedam, in suo Hexamer., in princ.; et Chrysostom., exponentem verba illa ad Hebr. 8: *Sanctorum minister et tabernaculi Dei quod fixit Deus et non homo*; et Hilarium, in illa verba Psal. 22: *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælis*; et Diodorum, apud Lipomanum, in Catena super Genesim. Nomine autem terræ significari dicunt materiam primam, seu corpulentam massam, ex qua Deus omnia corpora formavit, in quo cum Augustino conveniunt. Quam opinionem sequitur Abulensis, in Genesim; et tribui solet Bedæ, Straboni et Hugoni Victori; et eandem insinuat Theophil. Antiochenus, l. 2 ad Autolycom, aliquantum a principio; et Philastrio, lib. de Hæresibus, inter ignorantias quorundam hæreticorum refert, quod duplicem terræ acceptionem ignoraverint. Una, qua significat hoc elementum, quod inhabitamus; altera, qua significat Hyle, id est, materiam invisibilem et incompositam, quæ veluti matrix est omnium rerum. Quæ sententia confirmari potest difficili loco Sapient. 11: *Omnipotens manus tua creavit orbem terrarum ex materia invisibile*; hæc ergo materia nomine terræ significata est, et ex illa, tanquam ex materia, constat totus terrarum orbis.

5. Alii vero, quoniam hæc etiam interpretatio nominis terræ valde metaphorica est, et aliena ab historica narratione, proprie intelligunt ea voce significari elementum terræ, quod Deus primo die simul cum cælo empyreo creavit. Addunt tamen simul cum eis creatam fuisse aquam, quæ totum illud spatium replebat, quod inter terram et cælum empyreum interjectum est, ex qua postea Deus omnes cælos et elementum ignis e aeris creavit; atque ita concludunt, hæc om-

nia corpora ex eadem materia constare. Assumptum vero probant ex illis verbis proxime sequentibus: *Et tenebræ erant super faciem abyssi*; abyssus enim est copiosa aqua, ad cuius fundum non facile penetrari potest, ut Basilius declarat super Genesim, et Augustinus in Psal. 14. Unde statim subditur: *Et Spiritus Domini ferebatur super aquas*. Fuerunt ergo aquæ simul cum terra et cælo, et inter terram et cælum procreatæ; et cum verisimile non sit aliquod spatium interpositum inter cælum et terram mansisse vacuum, constat totum repletum fuisse aquis, quia Scriptura non facit mentionem alterius corporis tunc procreati, quo repleti posset. Atque ita concluditur, cælum productum esse ex aqua. Cui sententiæ favent verba illa Petri, 2 epistol., cap. ult.: *Latet hoc volentes, quod cæli erant prius, et terra de aqua et per aquam consistens verbo Dei*. Idemque dixisse eundem Petrum cum Simone Mago disputantem, refertur in lib. 1 Recognit. Clementis, circa principium. Denique vox etiam hebræa, qua cæli Samaim appellantur, huic sententiæ favet, nam (ut ait Hieron., epist. 83, ad Oceanum) illud nomen ex aquis sumptum est. Aliqui vero addunt, corpus illud, quo spatium inter terram et cælum replebatur, non fuisse proprium elementum aquæ, sed aqueam materiam, quasi vaporem quemdam aut nebulam, juxta illud Ecclesiast. 24: *Sicut nebula, texi omnem terram*; et illud Job. 38: *Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens, cum ponerem nubem vestimentum ejus, et caligine illud, quasi pannis infantie, obvolverem?* Et ex hac materia nebulosa aiunt creatos esse cælos omnes præter empyreum, atque ita fit ut eadem materia consent.

6. Et confirmatur hæc opinio, alia duplici sententiâ Scripturæ. Una est, quod sunt veræ aquæ super firmamentum, id est, super octavam et stellatam spheram, ut constat ex eodem Genes. 1: *Fiat firmamentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis, et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas quæ erant sub firmamento, ab iis quæ erant super firmamentum*; et in aliis Scripturæ locis sæpe fit mentio aquarum supra cælos existentium, ut Psalm. 103 et 148, et apud Danielelem in Iantico trium puerorum. Ex hac ergo Scripturæ sententiâ colligitur, cælum non esse alterius materiæ quam elementum aquæ, fuisseque ex aqua formatum, partemque aquarum super ipsum fuisse relictam. Altera

sententiâ Scripturæ est, cælos aliquando fore corrumpendos, et igne comburendos, et in meliorem substantiam transformandos, ut videtur expresse prædicere Isaias, c. 51 et 65; et clarius D. Petrus, 2 Canonic., c. ult., et indicatur multis aliis locis. Hinc ergo recte colligitur, constare cælum materia capaci substantialis mutationis, et consequenter habere materiam ejusdem rationis cum materia horum inferiorum.

Posterior sententiâ priorî contraria.

7. Secunda sententiâ docet, materiam cæli esse diversæ rationis a materia horum inferiorum, vel, ut universalius magisque metaphysice loquamur, materiam corporum incorruptibilium necessario esse diversæ rationis a materia corruptibilium corporum. Ita docet D. Thomas, 1 p., quæst. 66, art. 2, et 1. 2, quæst. 49, art. 4, et 2 cont. Gent., c. 16; et eam sequuntur auctores citati in superiori sectione. Imo etiam Comment., 8 Metaph., com. 12, licet absolute negat cælum habere materiam, sub conditione tamen ait, si illam habet, eam esse diversæ rationis. Atque hæc est sine dubio sententiâ Aristotelis locis citatis pro opinione Commentatoris in superiori puncto; nam in eis plane negat cælum habere talem materiam, qualem habent hæc inferiora; unde, cum aliis locis dixerit habere materiam, necesse est ut illam asserat esse diversæ rationis. Id quod disertis fere verbis affirmat, 12 Metaph., text. 41; et in hoc sensu communiter exponitur, quod lib. 10 Metaphysic., cap. 5, ait, corruptibile et incorruptibile differre genere; non est enim hoc verum de genere logico, cum corpora corruptibilia et incorruptibilia in genere substantiæ et corporis conveniant; oportet ergo intelligi de genere physico, quod omnes materiam esse intelligunt, quæ ita appellatur, quia eam proportionem servat ad formam, quam genus ad differentiam. Unde 1 de Generat., cap. 6, apertius dicit, ea, quæ non possunt mutuo agere et pati, non habere eandem materiam. Est ergo hæc sententiâ magis consentanea philosophicæ doctrinæ; ut vero simpliciter veriore esse ostendamus, paulatim procedendum est, juxta tria fundamenta prioris sententiæ.

Materiarum specifica diversitas non repugnat.

8. Dico primo, nihil repugnare naturis re-

rum, quod in substantialibus potentiis et materiis detur specifica et essentialis diversitas. Probatur primo ostensive, ex iis quæ in superioribus dicta sunt de natura materiæ primæ. Ostendimus enim habere veram essentialiam, realem et substantialem, et in genere entis habere suam actualitatem entitativam, quamvis incompletam, et cum habitudine ad formam; ergo in illo gradu et modo essentialis partialis potest esse diversitas, et major et minor essentialis perfectio. Patet consequentia, quia nec ex parte Dei est impotentia, nec ex parte rei est repugnantia. Sicut enim potentia passiva accidentalis potest esse diversa specie, quia ad actum specie et genere diversum ordinatur, eodem modo possunt distinguere potentia substantiales. Quod declaratur amplius; nam formæ substantiales quædam sunt, quæ uniuntur materiæ per generationem totius, quæ lato modo dici possunt formæ generabiles; aliæ vero sunt formæ quæ non possunt fieri aut uniri per generationem, sed per creationem vel concreationem tantum; ergo si instituatur materia apta ad recipiendas solas formas prioris generis, et incapax aliarum, erit plane diversæ naturæ a materia capaci ingenerabilium formarum; non autem repugnat ut hujusmodi materia cum tali natura et capacitate instituatur; ergo non repugnat fieri materies diversarum naturarum et essentialium.

9. Actum distinguere, qualiter intelligendum.

—Secundo, potest hoc probari, solvendo fundamentum primæ sententiæ, et omnes rationes quibus probare conantur ejus defensores hoc esse impossibile. Cum enim ex Aristotele adducitur illud principium: *Actus est qui distinguit*, si nomine actus in tota sua latitudine utamur, facile respondebimus, materiam unam distinguere specie ab alia per intrinsecam differentiam essentialiam, quæ ad genus materiæ comparatur, ut actus metaphysicus; jam enim supra ostendimus, non repugnare puræ potentialitati materiæ in genere physico, constitui ex potentia et actu metaphysicis. Neque enim necesse est recurrere ad analogiam materiæ in communi respectu materiarum diversarum rationum, quam constituit Cajet., 1 p., quæst. 66, art. 2. Talis enim analogia nulla probabili ratione fundatur, cum essentialis ratio potentia substantialis propriissime conveniat cuilibet materiæ, et sine ulla habitudine unius ad aliam, Itaque, si de actu metaphysico loquamur, quælibet materia in se habet intrinsecum actum, quo

ab alia distinguatur, quod manifeste convincitur ex distinctione essentiali materiæ a forma, nam si actus est qui distinguit, necesse est ut materia in se habeat actum, quo a forma distinguatur. Eo vel maxime quod valde probabile est, dari conceptum communem univocum et genericum ad materiam et formam, eo scilicet modo quo in partibus potest genus reperiri, juxta supra dicta de universalibus; hujusmodi namque esse videtur conceptus naturæ, aut principii vel causæ intrinsecæ et essentialis; hoc ergo genus per differentias oppositas dividitur tanquam per actus; ita ergo potest communis ratio materiæ per varias differentias distinguere. Quod si sit sermo de actu physico seu reali, adhuc distinguere possumus de actu entitativo, vel formali, et priori modo non oportet ut quælibet simplex entitas distinguatur ab alia dissimilis naturæ per alium actum, præter ipsiusmet rei entitatem. Quia entitas simplex non potest in re distinguere ab alia, nisi seipsa; nam eodem distinguatur quo est. Loquendo autem de posteriori actu, scilicet formali, sic etiam illi attribui potest omnis distinctio, quatenus vel per ipsum, vel per habitudinem ipsum fit; sic enim compositum distinguatur per formam, ut per actum constituentem; una vero materia distinguatur ab alia per habitudinem ad diversam formam generabilem vel ingenerabilem, ut declaravimus.

10. Materia generabilium est una positivè.

—Et declaratur amplius conclusio, quia materiæ primæ non repugnat unitas specifica cum distinctione numerica; ergo nec repugnat distinctio specifica cum unitate numerica. Consequentia inde probatur, quia, sicut actus est qui distinguit, ita etiam actus est qui dat unitatem, et qui constituit specificam naturam; prius enim secundum rationem est constituere quam distinguere. Item, quia sicut genus comparatur ut potentia ad differentiam specificam, ita species ad differentiam individualem. Ac denique quia etiam numerica distinctio, cum sit actualis et realis, debet fieri per actum, ut constat ex superius dictis de principio individuationis. Primum vero antecedens quoad utramque partem manifestum est. Nam quoad priorem, omnes fatentur materias omnes rerum generabilium esse ejusdem speciei. Primo quidem, quia sunt omnino similes in essentia, unde et eandem habent definitionem. Secundo, quia quælibet portio materiæ est capax omnium formarum, quarum est alia, nam quælibet est commune